

MEENSEL-KIESEGHEM, A. WAUTERS, 1882

Administratieve en gerechtelijke organisatie

De dorpen van Meensel en *Kieseghem* maakten vroeger deel uit van de meierij ⁽¹⁾ van *Haelen*; sinds 1794 behoren ze allebei tot het kanton van Glabbeek.

In het eerste dorp behoorde de hoge, middelbare en lagere jurisdictie of rechtspraak ⁽²⁾ toe aan de soevereine heer, die dit recht uitoefende door de wethouders van *Cappellen*. Vanaf het jaar 1505, was deze rechtspraak meermaals uitbesteed, terzelfder tijd met deze van in naburige gemeentes. (met name, 20 september 1630, voor 1200 *livres* ⁽³⁾ aan Philippe de Hertoghe, mandataris van Catharine Van Schore). Meensel werd pas een heerlijkheid ⁽⁴⁾ toen Anne de Leefdael het dorp, met de kleine jacht, de vogelhandel, de visvangst, enz.. verkocht aan mijnheer Simetrius-Ferdinand Briers, advocaat bij de grote raad van Mechelen (akte van 3 oktober 1681). De erfgenamen van deze bezaten het vervolgens (akte van 10 november 1693), daarna stond Catherine Le Mire, zijn weduwe, het af voor de bescheiden som van 800 gulden aan Guillaume Proost, hoofd-meier van *Sichem* (akte van 30 januari 1698). Deze liet het dorp, evenals Over-Hespen, Neer-Hespen en *Gussenhoven*, dat hij had verworven van mijnheer Norbert-François Van Assche, aan zijn nichten Dympne-Claire en Marguerite (akte van 31 juli 1736); de eerste, die leefde als een vrome dame, liet het over aan Pierre Stappers (akte van 13 november 1750). Pierre-Winand, zoon van Pierre, erfde dit (akte van 6 augustus 1765) en had als opvolger Guillaume Stappers of Stappaerts, van Sint-Truiden (akte van 3 juni 1772).

In *Kieseghem*, hadden de hertogen van Brabant eveneens de rechtspraak, in alle geledingen, waarvan ze afstand deden ten voordele van de lokale heren: op 12 december 1559, voor 120 *livres*, ten gunste van heer Adrien Rampaert (akte van 19 februari 1568 – 1569, uitgevoerd door Adrien van der Noot); en op 15 december 1645, voor de som van 2200 *livres*, met inbegrip het opvolgen van de proces verbalen van allerlei oorsprong, van de jacht, van de visvangst, het planten van bomen langs de weg ⁽⁴⁾, enz.. ten gunste van de agent Verheylewegen, afgevaardigde van een andere van der Noot. De erfgenamen en rechthebbenden van deze laatste zijn eigenaar gebleven tot aan het einde van het Ancien Regime. *Kieseghem* behoorde oorspronkelijk tot de schepenbank van Gempe of *Winghe-Saint-Georges*.

De beide locaties gingen in beroep te Leuven. Het Rijksarchief bezit de wetteksten van de schepenen van Meensel van 1760 tot 1769, en hun rol van voor 1783. Op het gemeentehuis bevindt zich het register van de dopen, de huwelijken en de sterfgevallen van Meensel sinds 1629 en die van *Kieseghem* voor de jaren 1659 tot 1822.

De gemeenteraad bestaat uit negen leden, waarvan vier voor Meensel en drie voor *Kieseghem*.

Elk van de twee dorpen heeft zijn eigen boogschuttersgilde, welke een reglement bezat als dat van Leuven : dat van Meensel van 31 mei 1717 en dat van *Kieseghem* van 18 januari 1712. Zij bestonden reeds lange tijd voor deze data: in feite, op 28 september 1616, was er in Meensel een *Schuttershuuse*, waarvan de stenen blijven liggen zonder enig doel, uitgezonderd één welke zich op het kerkhof bevindt, door de gemeenschap werden verkocht aan Jean Nys voor 30 '*sous un blanc*' ⁽⁶⁾. Op 2 mei 1660, de Sint-Sebastiaansgilde van *Kieseghem*, ontving als gift van Adrien van Nerim, een huis gesitueerd op de *Kiesecom berghe*.

Het budget van de gemeente laat voor 1859 de volgende cijfers zien :

Ontvangsten van verschillende oorsprong	fr.	2.054	32
Personenbelasting		1.000	"
Deel van het gemeentefonds		714	70
Verplichte uitgaven		1.883	84
Onderwijsbegroting		1.751	"
Begroting van wegen en waterwegen		8.637	48

- 1) Meierij .. het ambstgebied van een meier, hij was een beambte in dienst van de lands- of dorpsheer. Hij had er de gerechtelijke, bestuurlijke, militaire en politionele bevoegdheid. Het hertogdom Brabant was onderverdeeld in 4 kwartieren (Antwerpen, Brussel, Leuven en 's-Hertogenbosch) die op hun beurt weer in verschillende meierijen of baljuwschappen waren onderverdeeld.
- 2) De *hoge jurisdictie* betrof het recht op het veroordelen tot en ook doen voltrekken van de doodstraf. De *middelbare jurisdictie* was het recht op uitvoering van gewone criminele en civiele rechtspraak. De *lagere jurisdictie* betrof de bevoegdheid tot het uitoefenen van notariële taken, zijnde het opmaken van testamenten, de verdeling van erfenissen, het opstellen van verkoopaktes

- 3) Livre : was in 1795 een Franse munteenheid. De livre was ingesteld door Karel de Grote als een eenheid gelijk aan een pond zilver. Hij werd onderverdeeld in 20 sous (*ook wel sols*), van elk 12 deniers. Het woord *livre* kwam van het Latijnse woord *libra*, een Romeinse eenheid van gewicht. Het woord betekent ook *pond* (gewicht of munteenheid). Het woord *sou* wordt in het Frans tot heden gebruikt in de betekenis *stuiver* - het twintigste deel van de munteenheid.
- 4) Een **heerlijkheid** of **heerschap** (Duits: *Herrschaft* of *Herrlichkeit*) is een bestuursvorm voortkomend uit een feodale onderverdeling van het overheidsgezag in de middeleeuwen. De centrale persoon van de heerlijkheid was de eigenaar van die rechten: de **heer**, vrijheer of erfheer (of vrouwe, vrijvrouwe of ervrouwe). Het Latijnse woord voor heer, *dominus*, werd ook wel gebruikt. De heren fungeerden als leenman van een hogere heer. Deze hogere heer kon een hoge edelman zijn, die zelf weer als leenman optrad namens een koning of keizer. Veel heerlijkheden waren in handen van de adel
- 5) Dr. P Kempeneers : "... het gaat om de rechtspraak in 3 graden [vb. 1689 in Glabbeek: *die hooge, middele ende leege jurisdictie* = hoog, middel en laag] maar ook om het recht om een boete te innen bij overtredingen allerhande, zoals bij de jacht, de visserij en het planten van bomen langs de weg. Voorbeeld in Glabbeek: enkel de heer van het dorp besliste over de aanplanting van bomen langs de openbare weg. Toen de Tafel van Glabbeek bomen plantte op de Dries, kwam het tot een geschil (Kempeneers, Glabbeek, 2008, p. 22)..."
- 6) 'sous un blanc'... De stenen die ongebruikt bleven liggen, behalve één die zich op het kerkhof bevond, werden door de gemeente verkocht aan Jan Nijs voor 30 stuivers 1 blanke. Uitleg (P Kempeneers):

- sous is het meervoud van sol "stuiver".

- blanc = blanke, een munt met de waarde van 3 oorden.

- oord = muntstuk, nog in het dialect bekend, zonder dat de gebruiker het beseft, bijv. in de zin "ik heb geen oorden meer, mijn oorden zijn op" (*zeg dat eens op z'n Meensels*).

- Let op: Franstalige auteurs vertalen altijd namen. Jan wordt Jean (ook al staat in het origineel Jan), Peter wordt Pierre, Liebrecht wordt Libert, enz. Voorbeeld bij Wauters p. 38 onderaan rechts: Henri de Casier is Henrick van Casiers (zie Oude universiteit van Leuven, nr. 2615).

Bronnen

Popp, *Atlas cadastral parcellaire du royaume de Belgique, commune de Meensel-Kieseghem. Une feuille in-plano. Bruges, avec un tableau indicatif in-folio.*

La Belgique Ancienne et Moderne, Géographie et Histoire des COMMUNES BELGES. Continuation, Arrondissement de Louvain – canton de Glabbeek, Alphonse Wauters, 1882.

'Oude Woorden', Dr. Paul T.C. Kempeneers, 2013